การศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 ต่อการเรียนวิชาชีววิทยา 3 (ว32241) ด้วยวิธีการเพื่อนช่วยเพื่อน

ชื่อผู้วิจัย

นางสาวมัลลิกา ปาละโชติ

กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ปีงบประมาณ 2563

งานวิจัยในชั้นเรียน การศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 ต่อการเรียนวิชาชีววิทยา 3 (ว32241) ด้วยวิธีการเพื่อนช่วยเพื่อน

ชื่อผู้วิจัย นางสาวมัลลิกา ปาละโชติ
โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ระยะเวลา เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563 ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2563
ภาคการศึกษา 1 ปีการศึกษา 2563

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 15 คน ให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและมีระเบียบวินัยมากขึ้นในการเรียนวิชาชีววิทยา 3 (ว32241) โดยการกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นในการให้คะแนนสมุดจดบันทึกและใบงานท้ายคาบรายวิชาชีววิทยา 3 (ว32241) โดยชี้แจงข้อตกลงในการส่งสมุดจดบันทึกและใบงานท้ายคาบให้นักเรียนรับทราบในสัปดาห์ที่ 7 และการเก็บรวบรวมข้อมูลในแบบบันทึกการส่งสมุดจกบันทึกของนักเรียนเป็นเวลา 7 สัปดาห์ คือระหว่างสัปดาห์ที่ 8 – 14 พบว่า ภายหลังจากที่นักเรียนได้รับทราบข้อตกลงเบื้องต้น ในสัปดาห์ที่ 8 จำนวนนักเรียนที่ส่งสมุดคิดเป็น 52.4 % จากนั้นจำนวนนักเรียนที่มีการส่งสมุดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงในสัปดาห์ที่ 14 จำนวนนักเรียนที่ส่งสมุดคิดเป็น 85.7 % ส่วนจำนวนเด็กที่ส่งใบงานที่ 1 คิดเป็น 59.5 % ใบงานที่ 2 คิดเป็น 85.7 % และใบงานที่ 3 คิดเป็น 85.7 % จากการสังเกตพฤติกรรมและบันทึกการส่งงานของนักเรียนพบว่าหลังจากเกิดการปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในงาน มีความตั้งใจในห้องเรียนเพิ่มขึ้น และช่วยลดการพูดคุยกันในห้องเรียนได้

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการเรียนการสอนจะให้มีประสิทธิภาพนั้น นอกจากวิธีการสอนที่หลากหลายปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือจะทำอย่างไรให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ อีกทั้งความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะนี้ กำลังประเทศไทยได้เข้าสู่ยุคของข้อมูลข่าวสารแบบไร้พรมแดน ซึ่งในปัจจุบันในระบบการศึกษาได้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทำให้เกิดระบบการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ขึ้นซึ่งจะมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาทุกสถานที่ โดยผู้เรียนจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับมาเป็นผู้เรียนรู้ มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ เช่น เอกสารการสอนและสื่อ นอกจากนี้การจัดการศึกษาในปัจจุบัน ยังได้มุ่งเน้นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงทำให้การจัดการศึกษาในปัจจุบันต้องยึดหลักที่ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

การจัดการเรียนการสอนรายวิชา ชีววิทยา 3 (ว32241) เป็นการจัดการเรียนการสอนในภาคทฤษฎี ทั้งนี้เพราะมีเนื้อหาวิชาค่อนข้างมาก จากการสอบถามผู้เรียนที่ผ่านมาพบว่าผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย และเข้าใจยากเนื่องจากนักศึกษาจะรู้แต่เนื้อหาที่เป็นตัวหนังสือ จากการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนจะพบว่าผู้เรียนมีความสนใจและอยากเรียนในรายวิชาที่มีการปฏิบัติ หรือการใช้สื่อการสอนที่เป็นภาพเคลื่อนไหว ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาผลของประสิทธิภาพของสื่อการสอนแบบสื่อประเภทสไลด์กับวีดีโอในการกระตุ้นพฤติกรรมความสนใจเรียนของนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อปรับพฤติกรรมการเรียนและการส่งงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3
2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น

ประโยชน์ของการวิจัย

1. นักเรียนมีสมาธิและความสนใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น
2. นักเรียนได้พัฒนาทักษะการจดบันทึกย่อ
3. การพูดคุยระหว่างเรียนลดน้อยลง ทำให้ไม่มีเสียงดังรบกวนแก่ห้องเรียนข้างเคียง
4. นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาวิชาชีววิทยา 3 (ว32241) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 ตามหลักสูตรหลักสูตรโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

ระยะเวลา

ระยะเวลาดำเนินการทดลองอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2563 โดยใช้เวลาในการทดลอง 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที รวม 14 คาบ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 15 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เนื้อหารายวิชาชีววิทยา 3 (ว32241) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 ใบจดบันทึกหลังสอน (Mind map)

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสนใจ สมาธิในการเรียน การพูดคุยและจำนวนครั้งการส่งสมุดจดบันทึกและใบงานของเด็กนักเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. เพิ่มสมาธิและความสนใจเรียนของนักเรียน
2. พัฒนาการการฝึกฝนการจดบันทึกย่อจากสไลด์สอนของนักเรียน
3. ลดการพูดคุยของนักเรียนระหว่างที่เรียนให้น้อยลง
4. จำนวนครั้งการส่งสมุดและใบงานท้ายคาบ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ถ้านักเรียนชั้น ม. 5/3 ปฏิบัติตามข้อตกลงเรื่องการส่งสมุดและใบงานที่อาจารย์ผู้สอนตกลงไว้รายวิชาชีววิทยา 3 (ว32241) แล้ว จะทำให้จำนวนนักเรียนที่ส่งสมุดจดบันทึกและใบงานมีเพิ่มมากขึ้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย/นิยามศัพท์เฉพาะ

การปรับพฤติกรรม คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมระหว่างการเรียนในชั้นเรียนต่างๆ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง จำนวนครั้งของการส่งสมุดจดบันทึกและใบงานท้ายคาบ

พฤติกรรมกระบวนการกลุ่ม หมายถึง ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรม พยายามค้นคว้าหาความรู้ที่เรียนด้วยกัน โดยให้ความช่วยเหลือกันและกัน แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน แสดงความรู้สึกความคิดเห็นอย่างอิสระ มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม วัดได้จากแบบประเมินกระบวนการกลุ่มและกระบวนการทดลองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยครู และนักเรียนเป็นผู้ประเมิน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1) แนวคิด ทฤษฎี

1.1 B.F. Skinner (1940) อ้างถึงในพรรณี ช.เจนจิต (2550) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้มี 2 ชนิดคือ

1. Classical conditioning ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากการมีสิ่งเร้าสิ่งเร้าจากภายนอกมากระตุ้น ให้แสดงพฤติกรรม ซึ่งมีลักษณะเป็นไปโดยอัตโนมัติ (การแสดงพฤติกรรมของเรามีเป็นจำนวนไม่น้อยมีลักษณะ reflex) และมีสิ่งเร้าใหม่มาควบคู่กับ UCS ซึ่งทำให้เกิด UCR ในที่สุดสิ่งเร้าใหม่นั้น (CS) จะทำให้คนเกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ (CR) การเรียนรู้ชนิดนี้ Skinner เรียก respondent behavior ซึ่งมีลักษณะเช่นเดี่ยวกับการเรียนรู้ของ Watson แต่แตกต่างกันตรงที่ Skinner เน้นเกี่ยวกับ UCS ซึ่งให้ทันทีหลังจากที่ให้ Stimulus ใหม่ (CS) ว่าเป็น reinforce (มีลักษณะเดียวกันกับ Pavlov)

2. Operant conditioning การเรียนรู้ชนิดนี้ ผู้เรียนต้องเป็นผู้กระทำเอง มิต้องรอให้สิ่งเร้าจากภายนอกมากระตุ้น แต่เกิดจากสิ่งเร้าภายในตัวผู้เรียนเป็นตัวกระตุ้นให้คนแสดงพฤติกรรม การแสดงพฤติกรรมเช่นนี้ เช่น การเดิน การพูด การเล่น การทำงาน ฯลฯ การที่เรากินอาหาร จะมีสาเหตุเนื่องมาจากความหิว ซึ่งเป็นความต้องการทางร่างกาย มิใช้เนื่องมาจากเห็นอาหาร (S) แล้วก็กิน (R) แต่เรากินอาหารเพราะเราหิวซึ่งเป็นความต้องการทางร่างกาย การแสดงพฤติกรรมกินอาหาร เป็นสิ่งที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายกระทำ (operant response) เห็นว่า พฤติกรรมของคนส่วนใหญ่มีลักษณะเป็น operant learning และสิ่งสำคัญที่ทำให้คนแสดงพฤติกรรมซ้ำเดิม คือ reinforcement

การเรียนรู้แบบ Classical จะเน้นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นก่อน (CS ตามด้วย UCS) กับการตอบสนองในขณะที่ operant จะเน้นความสัมพันธ์ ระหว่างการตอบสนองและผลที่เกิดตามของพฤติกรรม (consequence) หลักการพื้นฐานของการเรียนรู้แบบ Operant (Basic principles of operant conditioning) คือความคิดพื้นฐานของการเรียนรู้แบบ Operant เป็นเรื่องที่ค่อนข้างง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนถือว่าการแสดงพฤติกรรมทุกชนิดจะเกี่ยวข้องกับผลที่เกิดตามมาของพฤติกรรม และผลที่ตามมาเหล่านี้จะมีอิทธิผล หรือเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม โดยทั่วไปแล้วผลที่เกิดตามมาของพฤติกรรมจะบวกหรือลบก็ได้ ถ้าผลที่ตามมานั้นทำให้คนๆนั้น แสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำเดิม หรทอทำให้ความถี่ของการแสดงพฤติกรรมเพิ่มขึ้นเรียกว่า “การเสริมแรง” (reinforcement) ซึ่งอาจจะเป็นการเสริมแรงทางบวกหรือการเสริมแรงทางลบ แต่ถ้าผลที่ตามมานั้น ทำให้การแสดงพฤติกรรมน้อยลง เรียกว่าเป็นการลงโทษ (punishment) หรือ การหยุดการเสริมแรง (extinction) การลงโทษจะมีสองลักษณะ คือ type I punishment) และ type II punishment (type I punishment หมายถึง การให้สิ่งที่เด็กไม่ชอบหรือให้สิ่งเร้าลบ ส่วน type II punishment หมายถึงการเอาสิ่งที่เด็กชอบหรือสิ่งเร้าบวกออกไป)

การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification)

การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) หมายถึง การนำเทคนิคของ Operant conditioning มาใช้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นพฤติกรรมที่ต้องการ โดยการไม่ให้ความสนใจกับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา และให้ความสนใจที่พึงปรารถนา สำหรับคนที่ใช้เทคนิคนี้พยายามที่จะจัดการกับพฤติกรรม โดยการให้รางวัลในลักษณะที่ไม่แน่นอน (reward contingent) กับพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งที่ต้องการ ดังนั้นบางครั้งจึงใช้คำว่า “contingency management” เทคนิคที่นำมาใช้ในการศึกษา เพื่อให้พฤติกรรมที่พึงปรารถนาเพิ่มขึ้น คือ การแต่งพฤติกรรม (shaping) เบี้ยเศรษฐกิจ (token economies) และการกระทำเงื่อนไขสัญญา (contingency contractiong) สำหรับเทคนิคที่นำมาใช้ เพื่อทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาลดลง คือ การหยุดการเสริมแรง (extinction) การพักชั่วคราว (time -out) และการลงโทษ (punichment)

การแต่งพฤติกรรม (Shaping)

ความพยายามของนักจิตวิทยาที่จะใช้วิธีการ Shaping ปรับพฤติกรรมที่สำคัญๆในชั้นเรียนจะประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

1. เลือกพฤติกรรมเป้าหมาย

2. หาข้อมูลพื้นฐาน (Baseline data) ที่เชื่อถือได้ เพื่อจะได้กำหนดว่าพฤติกรรมที่ต้องการจะ shape นั้น เกิดขึ้นบ่อยเพียงใด ในสถานการณ์ปกติ

3. เลือกตัวเสริมแรงที่เหมาะสม

4. ให้การเสริมแรงกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในลักษณะเช่นเดี่ยวกับพฤติกรรมที่ต้องการจะ shape ทุกครั้งที่เกิดขึ้น

5. ให้การเสริมแรงกับพฤติกรรมใหม่ที่ต้องการ ในทุกๆครั้งที่เกิด

6. ให้การเสริมแรงเป็นครั้งคราวกับพฤติกรรมที่ต้องการ

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงได้ โดยการสังเกต และการเลียนแบบ การเสริมแรงและการเรียนรู้ สามารถเกิดขึ้นได้เองในตัวเด็ก เมื่อพฤติกรรมของเขาสอดคลองกับพฤติกรรมของคนอื่นๆ เช่น เด็กอาจจะได้รับคำชมจากพ่อแม่ เมื่อเขาได้เลียบแบบการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมจากพี่ชาย เป็นต้น การสังเกตและการเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบนั้น สามารถอธิบายได้ 4 กระบวนการ คือ

1. ความใส่ใจ Attention ความใส่ใจของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญมาก ถือว่าเป็นเกณฑ์ขั้นแรก เพราะถ้าผู้เรียนไม่มีความใส่ใจ การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบก็จะไม่เกิดขึ้น สิ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีความใส่ใจที่จะสังเกต คือ ระดับของความคล้ายคลึงกันระหว่างตัวแบบ และตัวผู้สังเกต

1.1 เมื่อผู้เรียนคำนึงถึงความเหมาะสมทางพฤติกรรม หรือเกิดความไม่แน่ใจในความสามารถของตนเอง ผู้เรียนจะดูกลุ่มตัวแบบจากกลุ่มเพื่อนที่สนิท มากกว่าที่จะดูจากเด็กที่โตกว่าหรือดูจากผู้ใหญ่

1.2 ถ้าเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบ ทักษะหรือประสบการณ์แปลกใหม่ ถ้าผู้เรียนเกิดความไม่สนใจในความสามารถของเพื่อน ก็จะเลียนแบบผู้ใหญ่ ดังนั้นในกรณีเช่นนี้ ความใกล้เคียงกันในเรื่องอายุ จะมีความสำคัญน้อยกว่าความสามารถของตัวแบบ

1.3 ผู้เรียนจะเรียนทักษะทางการเรียนจากตัวแบบทั้งสอง เพศแต่จะมีความพอใจที่จะแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ ซึ่งเขาเชื่อว่าเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับเพศของเขา

1.4 สำหรับผู้เรียนที่มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางลบ หรือมีปัญหาทางการเรียนในช่วงที่ผ่านมา มักจะเลียนแบบเพื่อนซึ่งเป็นนักช่างซักช่างถาม มากกว่าจะเลียนแบบเพื่อนที่ตั้งหน้าตั้งตาเรียน คอยฟังแต่คำสอนของครู ดังนั้นในการปรับปรุงความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลียนแบบเพื่อนที่มักจะมีปัญหามาคอยซักถามครูมากกว่าตัวแบบที่นั่งเรียนเงียบๆ

2. การจำ Retention เมื่อผู้เรียนสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบด้วยความใส่ใจผู้เรียนก็บันทึกพฤติกรรมนั้นไว้ในความจำ สิ่งที่บันทึกไว้ได้นั้นอาจเป็นเพียงพฤติกรรมที่สังเกตได้ หรืออาจจะรวมถึงคำอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมว่าทำไมเป็นเช่นนั้น เกิดขึ้นได้อย่างไร และเมื่อใด เป็นต้น หรืออาจจะมีภาพพจน์เกี่ยวกับสิ่งที่ได้สังเกต

3. การแสดงเหมือนตัวแบบ Reproduction คือ

3.1 การเลือกและการจัดระบบพฤติกรรมที่จะแสดง

3.2 การปรับพฤติกรรมให้เหมาะสมโดยอาศัยข้อคิดเห็นของผู้อื่น

4. แจงจูงใจ Motivation เกี่ยวกับเรื่องแรงจูงใจ การเลียนแบบจะเกิดขึ้นอย่างมีความหมายมากขึ้น ถ้าผ่านการเสริมแรงใน 3 ลักษณะ คือ การเสริมแรงทางตรง (direct reinforcement) ความคาดหวังที่จะได้แรงเสริมเมื่อเห็นผู้อื่นได้ (vicarious reinforcement) และการเสริมแรงด้วยตนเอง (Self – reinforcement)

1.2 การปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน

ประเทือง ภูมิภัทราคม (2540) อ้างถึงในขวัญเฉลิม ตันประเสริฐ (2553 : online) ได้อธิบายว่า “การปรับพฤติกรรม หมายถึง การประยุกต์หลักการพฤติกรรมหรือหลักการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมโดยเน้นที่พฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้หรือวัดได้เป็นสำคัญ และมีความเชื่อพื้นฐานว่าพฤติกรรมปกติและไม่ปกติพัฒนามาจากหลักการเรียนรู้” วิธีการปรับพฤติกรรม สามารถกระทำได้หลากหลายวิธี ซึ่งสามารถเลือกใช้วิธีการให้เหมาะสมกับผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการปรับพฤติกรรม โดยทั่วไปนิยมใช้ 5 วิธี ดังนี้

1.1.1 แรงเสริมเชิงบวก (Positive Reinforcement) เป็นวิธีการที่เสริมแรงเพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการออกมาอย่างสม่ำเสมอ เช่น การชมเชยเมื่อตอบคำถามได้ถูกต้อง เป็นต้น

1.1.2 แรงเสริมเชิงลบ (Negative Reinforcement) เป็นวิธีการที่เสริมแรงในทางลบ เพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการออกมา โดยการหลีกเลี่ยงการกระทำอีกสิ่งหนึ่ง เช่น กำหนดแบบฝึกหัด 2 ส่วน

ให้ผู้เรียนเลือกทำเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้น แต่ถ้าผู้เรียนคนใดเลือกทำทั้ง 2 ส่วน จะมีคะแนนพิเศษให้ เป็นต้น

1.1.3 การหยุดยั้ง (Extinction) เป็นวิธีการที่ผู้สอนงดการให้รางวัล คำชมเชยต่อพฤติกรรมในชั้นเรียนที่ไม่พึงประสงค์ และใช้วิธีเสริมแรงเชิงบวกควบคู่ไปด้วย แต่วิธีการนี้เหมาะสำหรับพฤติกรรมที่ไม่รุนแรง เช่น การคุยในชั้นเรียน ผู้สอนจะทำการเพิกเฉยต่อพฤติกรรมดังกล่าว แต่เมื่อผู้เรียนที่คุยในชั้นเรียนสามารถตอบคำถามถูกต้อง ก็ให้คำชมเชยหรือรางวัล เป็นต้น

1.1.4 การทำสัญญากับผู้เรียน (Behavioral contract) เป็นวิธีการผู้สอนทำสัญญากับผู้เรียน เช่น หากผู้เรียนจดบันทึกการบรรยายในสมุดและส่งท้ายชั่วโมงครบทุกสัปดาห์ จะได้รับคะแนนจิตพิสัย 5 คะแนน เป็นต้น

1.1.5 การลงโทษ (Punishment) เป็นวิธีการที่ผู้สอนพยายามขจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในชั้นเรียนออกไป โดยการตำหนิ หักคะแนน หรือการลงโทษทางกาย เช่น เมื่อผู้เรียนขาดเรียนในสัปดาห์ใด จะต้องเขียนสรุปบทเรียนของสัปดาห์นั้นๆด้วยลายมือลงในกระดาษ A4 จำนวน 1 แผ่น เป็นต้น

1.3 ลักษณะของการปรับพฤติกรรม

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2541) อ้างถึงในวรรณี เจตจำนงนุช (2553:0nline) ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของการปรับพฤติกรรมไว้ดังนี้

1.2.1 มุ่งที่พฤติกรรมโดยตรง โดยที่พฤติกรรมนั้นต้องสังเกตเห็นได้ และวัดได้ตรงกันด้วยเครื่องมือที่เป็นวัตถุวิสัย ไม่ว่าการตอบสนองนั้นเป็นภายในหรือภายนอกก็ตาม

1.2.2 ไม่ใช้คำที่เป็นการตีตรา นอกจากจะมีความหมายกว้าง ไม่มีความชัดเจน ยากต่อการสังเกตให้ตรงกัน และยากต่อการจัดโปรแกรมการปรับพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายได้ การตีตราอาจทำให้เด็กหรือผู้ปกครองเกิดความอับอายแล้วจะส่งผลให้เด็กเลือกแสดงพฤติกรรมตามที่ถูกตีตราได้

1.2.3 พฤติกรรมไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่ปกติหรืออปกติ ก็ตาม ย่อมเกิดจากการเรียนรู้ในอดีตทั้งสิ้น ดังนั้นพฤติกรรมเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยกระบวนการเรียนรู้

1.2.4 การปรับพฤติกรรมจะเน้นสภาพ และเวลาในปัจจุบันเท่านั้น เมื่อวิเคราะห์ได้ว่าสิ่งเร้าและผลกรรมใดที่ทำให้พฤติกรรมนั้นเกิดบ่อยหรือลดลงในสภาพปัจจุบัน ก็สามารถปรับสิ่งเร้าและผลกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อทำให้พฤติกรรมดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

1.2.5 การปรับพฤติกรรมนั้นจะเน้นวิธีการทางบวกมากกว่าวิธีการลงโทษ เนื่องจากเป้าหมายของการปรับพฤติกรรมเน้นการเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการทางบวก เพราะเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ทั้งยังได้ก่อให้เกิดปัญหาทางอารมณ์น้อยกว่าวิธีการลงโทษ

1.2.6 วิธีการปรับพฤติกรรมนั้น สามารถใช้ได้อย่างเหมาะสมตามลักษณะของปัญหาแต่ละบุคคล เพราะคนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้นในการดำเนินการปรับพฤติกรรมจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย

1.2.7 วิธีการปรับพฤติกรรมเป็นวิธีการที่ได้รับการพิสูจน์มาแล้วว่า มีประสิทธิภาพและได้ผลโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรกิจ คำวงศ์ปัน (2552) ได้ทำการวิจัยในชั้นเรียน เรื่องพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจที่ลงทะเบียนเรียนวิชาหลักการบัญชีเบื้องต้น ในภาคการศึกษาที่ 2/2551 พบว่านักศึกษามีพฤติกรรมไม่เข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ ขาดการส่งงานหรือส่งงานไม่ครบตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่ได้ทำแบบฝึกหัดด้วยตนเอง ไม่ใส่ใจในการทำแบบฝึกหัด โดยในภาพรวมพฤติกรรมต่างๆเกิดจากการไม่เข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาอยู่ในระดับต่ำ

สุรเดช ศรีทา (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิธีการแก้ไขพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนในห้องเรียนรวม วิชาวิทยาศาสตร์กายภาพชีวภาพ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการไม่ตั้งใจเรียนในห้องเรียนรวมและไม่จดบันทึกข้อมูลความรู้ที่ครูทบทวนให้ ผู้วิจัยจึงแก้ปัญหาโดยจัดการเรียนการสอนดังนี้ 1).ย่อยเนื้อหาที่สอนในแต่ละคาบ 2).ครูเป็นผู้นำกิจกรรม 3).ครูชี้นำให้นักเรียนตอบคำถามโดยถือว่าคำตอบของนักเรียนเป็นคำตอบที่สำคัญ 4).ครูช่วยเหลือให้นักเรียนเขียนอภิปราย และสรุปผลการทดลองได้สำเร็จ 5).ทบทวนเนื้อหาเดิมก่อนขึ้นเนื้อหาใหม่ โดยวิธีการถาม-ตอบและอภิปรายในชั้นเรียน ผลการวิจัยที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรม พบว่า จำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีเพิ่มขึ้น 7 คน (จัดอยู่ในกลุ่มตั้งใจเรียนสม่ำเสมอ 5 คน และไม่ตั้งใจเรียนสม่ำเสมอ 2 คน) และนักเรียนที่ยังคงมีพฤติกรรมที่ไม่เปลี่ยนแปลง 25 คน (เป็นนักเรียนในกลุ่มตั้งใจเรียนสม่ำเสมอ 4 คน กุล่มตั้งใจเรียนไม่สม่ำเสมอ 4 คน กลุ่มตั้งใจเรียนเมื่อถูกกระตุ้น 8 คน กลุ่มไม่ตั้งใจเรียน 8 คน และตั้งใจเรียนแต่ขาดเรียนบ่อย 1 คน)

อารยา อินจันทร์ (2548) ได้ทำการวิจัยในชั้นเรียน เรื่องการปรับพฤติกรรมการขาดความรับผิดชอบของนักศึกษาชั้น ปวส. 2 แผนวิชาการตลาด วิทยาลัยเทคนิคชัยภูมิด้วยการสอนแบบร่วมแรงร่วมใจ พบว่าภายหลังการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความรับผิดชอบในการเรียนการสอนแบบร่วมแรงร่วมใจและการปรับพฤติกรรมแบบยอมรับพฤติกรรมของผู้เรียนนั้น ผู้เรียนขาดความรับผิดชอบไม่ส่งงานตามกำหนดลดลง คิดเป็นร้อยละ 12.97% ในบางกรณี บางรายที่ไม่พัฒนาขึ้นพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากผู้เรียนมีภาระงานทางครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้ไม่สามารถจัดการภาระงานที่ผู้สอนมอบหมายได้ทันตามกำหนด จำนวน 1 ราย ผู้สอนจึงใช้การยอมรับพฤติกรรมนั้นๆและให้ผู้เรียนเสนอเงื่อนไขร่วมกับครูผู้สอนโดยตกลงกันว่าให้ผู้เรียนส่งงานช้ากว่ากำหนดได้ 1 วันเป็นกรณีพิเศษ

บทที่ 3

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน
2. ดำเนินการจัดทำ power point และใบงาน สำหรับการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา 3 (ว 32241)
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรม และบันทึกการส่งสมุดและใบงาน
4. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. power point และใบงาน สำหรับการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา 3 (ว 32241)
2. แบบทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้รายวิชาชีววิทยา 3 (ว 32241)
3. แบบบันทึกพฤติกรรม
4. แบบบันทึกการส่งสมุดและใบงาน

วิธีการรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลจากจำนวนครั้งของการส่งสมุดและใบงานในแบบบันทึกการส่งสมุดและใบงาน
2. นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกจำนวนครั้งของการส่งสมุดและใบงานในแบบบันทึกการส่งสมุดและใบงานมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
3. นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบจำนวนครั้งของการส่งสมุดและใบงานในแบบบันทึกการส่งสมุดและใบงานเป็นค่าร้อยละ

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการบันทึกพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อนำมาเปรียบเทียบพฤติกรรมและความสนใจเรียนของนักเรียนที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ใช้ค่าสถิติร้อยละ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกิจกรรมเพื่อช่วยเพื่อน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยได้มีการกำหนดชิ้นงานที่ทำเป็นกลุ่ม โดยที่ครูผู้สอนเป็นคนจัดกลุ่มให้ ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

เมื่อนักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม โดยที่ครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดกลุ่มให้นั้น ชิ้นงานมีประสิทธิภาพ มีความละเอียดและน่าสนใจ จึงทำให้ได้คะแนนสูงกว่าตอนที่ทำเป็นงานเดี่ยว

ผลการวิเคราะห์ค่าคะแนนสอบปลายภาค

พบว่าจากนักเรียนจำนวน 15 คน มีนักเรียนจำนวน 9 คนที่มีคะแนนในการสอบเพิ่มขึ้นมีจำนวน 4 คนที่คะแนนลดลง และมีจำนวน 2 คนที่ได้คะแนนเท่าเดิม สาเหตุเนื่องจากมีการจับคู่กับนักเรียนคนอื่น ทำให้คะแนนเพิ่มขึ้นเพราะนักเรียนมีความตั้งใจช่วยเหลือเพื่อนที่ถูกจับคู่ด้วยและเพื่อนที่มาจับคู่มีการกระตุ้นและช่วยติวให้เพื่อนเสมอ

นักเรียน	ส่วนต่างของคะแนน	ผลการเปรียบเทียบ
คนที่ 1	-1	แย่ลง
คนที่ 2	+2	เพิ่มขึ้น
คนที่ 3	+3	เพิ่มขึ้น
คนที่ 4	0	ไม่เปลี่ยนแปลง
คนที่ 5	+2	เพิ่มขึ้น
คนที่ 6	0	ไม่เปลี่ยนแปลง
คนที่ 7	+2	เพิ่มขึ้น
คนที่ 8	+2	เพิ่มขึ้น
คนที่ 9	+1	เพิ่มขึ้น
คนที่ 10	-2	แย่ลง
คนที่ 11	+2	เพิ่มขึ้น
คนที่ 12	+1	เพิ่มขึ้น
คนที่ 13	+1	เพิ่มขึ้น
คนที่ 14	-2	แย่ลง
คนที่ 15	-1	แย่ลง

บทที่ 5

อภิปรายผลการศึกษาวิจัย และ สรุปผลการศึกษาวิจัย

อภิปรายผลการศึกษาวิจัย

จากการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนวิชาชีววิทยา 3 (ว 32241) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 ในสัปดาห์ที่ 1-7 พบปัญหา ดังนี้

1) ไม่ฟังการบรรยายและไม่ใส่ใจเรียน

2) เล่นเกมส์ หรือ facebook ผ่านมือถือ และ I-pad

3) อ่านหนังสือการ์ตูน

4) พูดคุยในชั้นเรียน

5) นอนหลับ

6) มาเรียนสายหรือขาดเรียน

7) ทำคะแนนสอบได้ไม่ค่อยดี

โดยสาเหตุที่เด็กนักเรียนมีพฤติกรมดังกล่าว ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะมาจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการทำใบความรู้ประกอบการบรรยาย ทำให้เกิดความไมสนใจของนักเรียนขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เริ่มคิดวางแผนการปรับพฤติกรมของเด็กนักเรียน โดยเริ่มทำการปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน ตั้งแต่ช่วงสัปดาห์ที่ 8 เป็นต้นไป โดยใช้วิธีการปรับพฤติกรรม 2 วิธี คือ การหยุดยั้ง (Extinction) โดยในขณะที่มีการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้มีการสอดแทรกคำถามเข้าไปด้วย ซึ่งถ้านักเรียนส่วนใหญ่มีการตอบสนอง โดยร่วมกันตอบคำถามซึ่งถ้าคำตอบที่เด็กนักเรียนตอบมาไม่ถูกต้อง ก็ไม่ได้ตำหนิหรือว่ากล่าว แต่จะเป็นการอธิบายและพูดคำตอบที่ถูกต้องให้ฟังมากกว่า ตาในทางตรงกันข้ามกัน ถ้านักเรียนสามารถตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง ก็กล่าวชื่นชมเด็กนักเรียน และอีกวิธีหนึ่งคือ การทำสัญญากับผู้เรียน (Behavioral contract) โดยกำหนดให้นักศึกษาจดบันทึกสรุปการบรรยายในสมุด และส่งท้ายชั่วโมงทุกสัปดาห์ รวมถึงการมีใบงานมาให้ทำท้ายคาบในบางครั้ง ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้แนวทางของประเทือง ภูมิภัทราคม (2540) 2 แนวทาง ซึ่งในงานวิจัยของประเทือง ภูมิภัทราคม (2540) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการปรับพฤติกรรม สามารถกระทำได้หลากหลายวิธี ซึ่งสามารถเลือกใช้วิธีการให้เหมาะสมกับผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการปรับพฤติกรรม และจากการเลือกใช้วิธีการปรับพฤติกรรมตาม ประเทือง ภูมิภัทราคม (2540) พบว่าในครั้งแรกๆ นักเรียนประมาณครึ่งหนึ่งที่ยังคงไม่สนใจที่จะจดบันทึก ไม่ตั้งใจฟังขณะที่สอน เพราะอาจจะนึกว่าจะได้ใบความรู้เหมือนเดิม แต่เมื่อเวลาผ่านไปเด็กนักเรียนส่วนใหญ่รู้แล้วว่าจะไม่ได้ใบความรู้ ก็หันกลับมาตั้งใจฟังและใส่ใจการเรียน

มากขึ้น พูดคุยและเล่นในชั้นเรียนน้อยลง เข้าชั้นเรียนเร็วขึ้น และมีการจดบันทึกลงในสมุดเพื่อเอาไว้อ่านก่อนสอบ แต่ยังคงมีนักเรียนจำนวน 6 คน ที่ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ยังมีการเข้าชั้นเรียนสาย พูดคุยขณะเรียน หรือมีการนอนหลับ ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมและการสอบถามจากอาจารย์ท่านอื่น พบว่า เด็กกลุ่มนี้ เป็นเด็กที่ไม่สนใจเรียนในทุกรายวิชา ไม่ส่งงานใดๆที่อาจารย์แต่ละท่านสั่ง บางคนนอนน้อยเพราะมัวแต่เล่นเกมส์ในตอนกลางคืน และนักเรียนบางคนเป็นคนที่มีความจำไม่ได้ค่อยดี เรียนไม่ทัน ซึ่งพอเรียนไม่รู้เรื่องก็ไม่มีความพยายาม จึงไม่สนใจฟัง ทำให้ไม่ส่งสมุดและใบงานตามที่ผู้วิจัยได้สั่งและให้ทำ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าจากสาเหตุเหล่านี้จึงทำให้เด็กกลุ่มนี้สอบไม่ผ่านในการสอบวัดผลกลางภาค ซึ่งผลที่ผู้วิจัยได้มา มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรกิจ คำวงศ์ปัน (2552) และ กิตติ เมืองตุ้ม (2553) ที่กล่าวว่า นักศึกษาหรือนักเรียนที่ไม่เข้าเรียน ขาดการส่งงานหรือส่งงานไม่ครบตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่ได้ทำแบบฝึกหัดด้วยตนเอง ไม่ใส่ใจในการทำแบบฝึกหัด การติดเกมส์ พักผ่อนน้อย ในภาพรวมพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้เด็กนักศึกษาหรือเด็กนักเรียนเหล่านั้น ได้คะแนนหรือผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ

สรุปผลการศึกษาวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า การกำหนดข้อตกลงกับเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 มีคะแนนสอบเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีการจับคู่บัดดี้ เพื่อกระตุ้นให้เกิดลักษณะของเพื่อนช่วยเพื่อน มีผลทำให้เด็กนักเรียนมีสมาธิในการเรียน ช่วยลดการพูดคุย การเล่นโทรศัพท์ลดลง และทำให้เข้าห้องเรียนเร็วขึ้น ซึ่งจากผลเหล่านี้ที่ได้จะส่งผลให้เด็กนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น มีเอกสารไว้อ่านตอนสอบและอาจะทำให้ได้คะแนนสอบที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

วิธีการสอน สื่อที่ใช้ในการสอน จำเป็นต้องนำเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียนเข้ามาใช้ด้วย เช่น การจัดทำหน้าเพจกรุ๊ปใน facebook เพื่อใช้สำหรับการนำเสนอบทความ ข่าวสารด้านการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งการตั้งประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย เป็นต้น

บรรณานุกรม

กิตติ เมืองตุ้ม. ปัญหาการไม่ตั้งใจเรียนของนักศึกษาในรายวิชาจุลชีววิทยาทางอาหาร (2553). [online] สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2556 จาก http://sci.uru.ac.th/class/newsfile/000046.pdf

ขวัญเฉลิม ตันประเสริฐ. การปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน (2553). [online] สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2555 จาก http://www.gotoknow.org/blogs/posts/395511

พรรณี ช.เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2550

วรรณทิพา รอดแรงค้า และพิมพันธ์ เดชะคุปต์. การพัฒนาการคิดของครูด้วยกิจกรรมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด. (2542).

สุรกิจ วงศ์คำปัน. พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา 52-207 หลักการบัญชีเบื้องต้น ในภาคการศึกษาที่ 2/2551 (2552). [online] สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2556 จากww.ba.northcm.ac.th/acca.pdf

สุรเดช ศรีทา.. วิธีการแก้ไขพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนในห้องเรียนรวม วิชาวิทยาศาสตร์กายภาพชีวภาพ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5. (2544). [online] สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2556 จาก http://sweet0409.multiply.com/journal/item/13

อารยา อินทร์จันทร์. การปรับพฤติกรรมการขาดความรับผิดชอบของนักศึกษาชั้น ปวส. 2 แผนกวิชาการตลาด วิทยาลัยเทคนิคชัยภูมิโดยการสอนแบบร่วมแรงร่วมใจ. (2548). [online] สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2556 จาก http://cdn.learners.in.th/assets/media/files/000/060/877/original_CAR4.pdf?1285552221